



Zevachim 98 by Rabbi Aharon Sorscher

www.shasilluminated.org For more shiurim on any Masechta go to

דף צח

בדרשת הגמ' בבשרה ולא בגידים ולא בעצמות

בבשרה ולא בגידים ולא בעצמות ולא בקרנים ולא בטלפים. הנה הרמב"ם לא הביא הלכה זו, ופי' הרדב"ז דדעת הרמב"ם דאותם דברים אינם נותנים טעם ולכן מאחר שהרמב"ם כבר ביאר לנו דהאיסור הוא משום הבליעה פשוט שאינם אוסרים. ולכא' תמוה דהגמ' דרש זה מקרא ואם הוא פשוט למה בעינן קרא. והנה הר"ש בתורת כהנים הק' באמת למה לי קרא בגידים הא אין בגידים בנותן טעם, ותי' דאם נמוח הגידים יש להם טעם, ובעצמות יש ראשונים שסברי דעצמות רכים נותנים טעם עיין בזה ביורה דעה ריש סי' צ"ט בש"ך ובפר"ח שם, והישועת יעקב על אורח חיים סי' תמ"ב ס"ק ד' כתב דהראשונים שסוברים דאף עצמות רכים אינם אוסרים הוא מגזה"כ מסוגיא זו. ובדעת הרמב"ם דלא ס"ל כן אלא שלדעתו מיירי שאינם נותנים טעם צ"ע למה בעינן קרא. והחזון יחזקאל בליקוטי הש"ס סי' ה' ביאר דדעת הרמב"ם דהדרשה של בבשרה עד שיבלע בבשרה, אשר בפשוטו מפרשים דצריך שהחטאת יהיה בבשרה דהיינו שיבלע בבשרה, אבל צ"ע דבבשרה דקרא מיירי בבשר החטאת, כל אשר יגע בבשר החטאת, ולכן פי' הרמב"ם דהדרשה הוא ולא בבשרה ולא בגידים ולא בעצמות ולא בקרנים ולא בטלפים, ומה שחילוק זה מבשרה הוא משום שאינם נותנים טעם ומזה ילפינן דבעינן שיבלע בבשרה, נמצא דאין חידוש בעצם שהם אינם אוסרים, והדרשה ולא בגידים ולא בעצמות הוא הדרשה גופא שצריך שיבלע בבשרה.

בענין החילוק בין טעם כעיקר להיתר מצטרף לאיסור

רש"י ד"ה שיבלע בבשרה וכו' ומכאן אנו למדים היתר מצטרף לאיסור בקדשים ואין ללמוד מכאן טעם כעיקר שאין זה טעם אלא ממש עכ"ל, והצאן קדשים העיר דהגמ' פסחים דף מ"ה לומד מכאן היתר מצטרף לאיסור אבל בגמ' נזיר דף באמת למד מכאן דטעם כעיקר, ומנ"ל לרש"י לפרש כגמ' בפסחים ולא כגמ' בבביר והניח בקושיא, ועיין טהרת הקדש בזה.

והקהלות יעקב בפסחים דף מ"ה הקשה דכאן כתב רש"י דלא הוי טעם כעיקר משום דיש ממשות של שומן החטאת בהשלמים, ובפסחים כתב רש"י החילוק בין טעם כעיקר להיתר מצטרף לאיסור כגון שלא התפשט טעם בכל החתיכה אלא במקצתו. ותי' דרש"י כאן רוצה להסביר דיכול ללמוד מפסוק זו היתר מצטרף לאיסור ולא טעם כעיקר, דיכול להיות דלא אמרינן טעם כעיקר והא דאסור כאן הוא משום ממשות, ובליכא ממשות אינו אסור. ורש"י שם רוצה להסביר אם ידעינן כבר טעם כעיקר למה בעי היתר מצטרף לאיסור, דרש"י סובר כר"ת דכל שיש טעם לוקה על כל כזית, ותי' רש"י שם דנפק"מ אם הטעם הוא רק בחצי כזית, דאז בעינן להחידוש של היתר מצטרף לאיסור.

בענין עשה דוחה לא תעשה

וליתי עשה ולידחי לא תעשה וכו' עיין כל הסוגיא. והק' הקרן אומר דאם אמרינן היתר מצטרף לאיסור אז כבר עובר על הלא תעשה כשאכל חצי זית מהחטאת וחצי זית מהשלמים, ואינו מקיים העשה עד שיאכל כזית שלמים, והאיך יכול לומר עשה דוחה לא תעשה הא לא הוי בעידיניה. ותי' הקרן אורה דכיון דאף חצי זית הראשון הוא חלק מקיום העשה אמרינן עשה דוחה לא תעשה. והקרן אורה מסיק עיין תוס' ריש חגיגה לישא , וכוונתו דהתוס' שם (ועוד מקומות כגון גיטין דף מ') הק' למה אסור לחצי עבד חצי בן חורין לישא אשה לימא עשה דוחה לא תעשה דעשה דפריה ורביה לדחי ל"ת של לא יהיה קדש, ותי' התוס' בתי' ג' דאינו בעידינא דל"ת הוא משעת העראה ועשה לא מקיים עד גמר ביאה, וכוונת הקרן אורה לכא' הוא דתוס' בתי' ג' לא



סבר דחלק של קיום עשה דוחה דבודאי ההערה הוא חלק ממצות פריה ורביה. והקובץ הערות סי' ז' ס"ק ו' כתב אותה סברא של הקרן אורה דהק' על הירושלמי דהק' לימא עשה דאכילת מצה דוחה ל"ת של חדש והק' ר' אלחנן עד שאכל כזית מה התיר אכילת חצי שיעור שאסור מן התורה, ותי' כנ"ל דכל משהו הוא חלק מן המצוה. והביא רא' דאמרינן עשה דגלוח מצורע דוחה לא תעשה דנזיר, אף דבר ב' שערות חייב בנזיר ולא מקיים עשה דגלוח עד שגילח כל השערות.

והבית הלוי חלק א' סי' ב' ס"ק ז' כתב דיש חילוק בין מצות אכילת פסח למצות אכילת קדשים, דבפסח מונה הרמב"ם ב' מצוות עשה לעשות הפסח ולאכול הפסח, ובקדשים לא חשיב אכילה למצוה בפני עצמו, דאכילת פסח הוא דין בהגברא דכל איש ישראל חייב לאכול פסח, אבל קדשים אין מצוה על גברא לאכול אלא המצוה הוא על החפצא של קדשים ליאכל, ולכן אין זה מצוה בפנ"ע אלא קיום דין של קרבן כמו שאין הרמב"ם מונה זריקת הדם והקטרת אימורים. ולפי זה כתב הבית הלוי דאין שום שיעור כזית באכילת קדשים והביא רא' מגמ' דידן מקושיית הקרן אורה דלמה אמרינן עשה דוחה לא תעשה הא עובר הלא תעשה אף בחצי זית מן השלמים ואינו בעידנא וש"מ דמצוות עשה של הקרבן נתקיים בחצי שיעור. והחת"ם סופר חלק א' סי' מ"ט סבר להיפך דמוכח מסגין דאינו מקיים עשה של אכילת קדשים א"כ אוכל כזית בכדי אכילת פרס דאל"כ הא אפשר לקיים שניהם דיכול לאכול הקדשים בפחת מכזית בכדי אכילת פרס וש"מ דלעולם בעינן כזית לעשה של קדשים. והמקדש דוד בקונטרס סוף הספר סוף פרק ה' דחה ראייתו דבאמת הק' האחרונים (השפת אמת והעמודי אור) דלמה לא הוי לא תעשה ועשה דיש עשה לשרוף קדשים פסולים, ותי' המקדש דוד דכל כמה שיש היתר אכילה משום עשה דוחה לא תעשה אין כאן מצות שריפה דהא ראוי לאכילה, ולכן אם א"א לאכול כשיעור משום דיכול לאכול חצי שיעור א"כ יהיה אסור לאכול אף חצי שיעור משום העשה של מצות שריפה.

והנה תוס' בעירובין דף ק' הק' בנתערבו מתן ד' במתן א' למה לא יוכל לתת ד' מתנות משום בל תוסיף לימא עשה של זריקת דם דוחה ל"ת של בל תוסיף, ותי' תוס' דכיון דהוי בפשיעה לא אמרינן עשה דוחה לא תעשה, ותמיהו האחרונים דבסוגין מבואר דאף דהוי פשיעה אמרינן עשה דוחה לא תעשה. והערוך לנר במס' ר"ה דף כ"ח והעונג יום טוב יורה דעה סי' פ"ח תי' דהא דלא אמרינן עשה דוחה לא תעשה בפשיעה הוא כשהעשה הוא בדבר אחד והל"ת בדבר אחר כגון דם שהעשה הוא על המתן ד' והל"ת הוא על מתן א', משא"כ הכא מאחר דאמרינן היתר מצטרף לאיסור נמצא דבשר השלמים יש לו בין העשה בין הל"ת דהוא עצמו נאסר.

תוד"ה ואחד עצם וכו' מיהו אכתי קשה היכי אתי האי עשה ודחי לא תעשה הא בעידניה דעבר על לא תעשה דשבירת עצם לא מיקיים עשה דאכילה וכו' עכ"ל, ולא תי' תוס' על זה. ובפסקי תוס' כאן סעיף ס"ט כתב דאם א"א לקיים עשה בענין אחר לא בעינן בעידניה דמקיים לאו מיעקר עשה עכ"ל, והא תי' על קשיית תוס' והובא במשנה למלך כמצוין בגליון, והטורי אבן על חגיגה דף ב' כתב דבודאי היה זה מדברי תוס'. וצריך להבין דבריו, דכל עשה דוחה לא תעשה הוא רק אם א"א לקיים עשה בלא לעבור על ל"ת ואעפ"כ בעינן בעידניה, ונראה לבאר דאם א"א רק במקרה זו כמו כהן שאסור לחתוך יבלת ביום טוב לעבוד עבודה וכגון שאסור לכתש עפר ביום טוב לכסות הדם דזהו רק באופן זה א"א, אבל אם בכל אופן א"א דהיינו שא"א בעצם לא בעינן בעידניה. והנמוקי יוסף על אלו מציאות הק' על הגמ' שם האיך יכול לומר דכהן המטמא לחזור אבידה והוא בית הקברות הוי עשה דוחה לא תעשה הא אינו בעידניה, והר"ן תי' דא"א לחזור בלא שיטמא, והנמוקי יוסף חולק דעכ"פ אינו בעידניה דלא התחיל המצוה עדיין, והרע"א כתב דנחלקו אם נאמר סברת הפסקי תוס'. ועיין נודע ביהודה אבן העזר סי' קמ"א מבין המחבר שהאריך בזה, ורצה לפרש דבזה פליגי רבא ורב אשי, דרבא הכריח משבירת עצם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש, ורב אשי לא ס"ל יסוד זה והוא מפרש דשבירת עצם לאו בעידניה עיין שם באורך.

בענין מיעוט הגמ' דשפיר ושליא לא קדשי

מה אשם שפיר ושליא לא קדשי וכו'. ונחלקו בזה רש"י ותוס', דרש"י כתב דנפק"מ דאין מקטירים האימורים החלב והכליות והיותרת של השפיר והשליא, והתוס' הק' דמשמע דכל השליא קדוש אלא שאין מקטירים האימורים של השפיר והשליא, ובתמורה דף י"א מבואר דלמ"ד ולדות קדשים בהויתן הן קדושין אין השפיר והשליא קדושים כלל והשוטח את החטאת ומצא בה בן ד' נאכלים לכל אדם ובכל מקום. ולכן פי' התוס' דילפינן דכל השפיר והשליא אינו קדוש, והא דולדות קדשים בהויתן הן קדושים ילפינן מקרא זה, אלא שהק'



דלמה לא ילפינן זה מעולה, וכוונתו דלרש"י זה מיושב דבעולה אין כאן אימורים דכולו כליל. ובספר זרע אברהם סי' ב' אות ג' ואות ל"א מהר" מנחם זעמבא תי' רש"י דרק גבי בן ד' נאכל לכל אדם ולכל מקום, ולחם משנה דייק מהרמב"ם וכן מדוייק ברש"י בתמורה דרק בן ד' דלא נגמרה חדשיו לא נראה שנולד ולכן אינו קדוש, אבל אם הוא בן ה' חדשים שנגמרה חדשיו זהו הווייתו והוי קדוש רק האימורים אינם קדושים. ובספר זרע אברהם סי' ה' תי' קושיית תוס' על פירוש דהא דלא ילפינן מעולה משום דבבמה יכול להביא עולה נקבה אבל אשם אינו קרב בבמה ולכן אשם אינו נקבה בשום פעם.

בענין ניתז דם עולה ואח"כ דם חטאת

בעי רבא ניתז דם עולה ואח"כ דם חטאת מאי האי כבוס משום נוגע והא נוגע או משום בלוע והא לא בלע, בטר דבעיא הדר פשטא אין טעון כבוס. והמרכבת המשנה הק' דהגמ' לעיל דף צ"ג קאמר דדם חטאת שניתז על בגד טמא טעון כבוס דטומאה וחייב כבוס בא בב"א, ולפי סוגיין אינו חייב כבוס עד שיבלע. והמרכבת המשנה תי' דהוי מחלוקת הסוגיות. והחזון איש סי' כ' ס"ק ד תי' דכל שאין דם בבגד הנגיעה והבליעה באים בבת אחת וזה בבת אחת עם הטומאה, אבל אם כבר יש דם בבגד אז הדם הנוסף הוא נוגע ולא בלוע.